

leen bide luzea

● MIKEL SAIZ

ezagutu zituen. «Gerra Zibilean etorri ziren beste aldetik asko. Mendiz mendi etorri ziren miseria handian, ez zen urruti muga. Errefuxiatuak ziren, ez zuten jantzia besterik ekarri berekin. Jente horiek egin dute beren familia Maule Gainea

auzoan, eta kasik denak bizi ziren hor», azaldu du. Eta, nola ez, Maulera etortzen zirenak haiengana joaten ziren, komunitate bat osatzen zutelako. «Orduan bazen guztientzat lana, egiten genuen astean 48 oren lan eta gero etxerat ere eramaten zen lana. Espartinaren marrazkiak egiten aritzen ginen gauetan guretako dirua biltzeko».

Era berean, haien artean ez zuela euskaldunik ezagutu azpimarratu du. «Gu frantsesez aritzen ginen eta haiek espainolez. Euskara ez zen maite lehenago lantegietan».

Mauletarraren irudikoz, espartinaren gain-behera ezinbestekoa zen. Batzuk hasi ziren larruzko zapatak eta beste oinetakoak egiten, Elizabide kasu, baina konkurrentziak gero eta gehiago ito zuen espartingintza. «Ez ziren oraingo legerik eta enpresariak nahi zuenean bota zezakeen langilea. Orai legeak daude, baina afera kanpoko konkurrentzia izan da. Lantegi handiak ziren eta gestioneak ez ziren ongi egin», dio.

Egun, Etxandi da dagoen enpresa handiena, ehunen bat langilerekin eta kinka larrian dago, espainiarren eta, batez ere, txinatarren konkurrentzia dela eta. Bestalde, batzen dira sei edo zazpi lantegi txiki, eta bakoitzak bereak egiten ditu. «Gurean badira 30 langile, denetara 100n bat langile batzen dituzte. Lantegi inportateenak denak atzeratuak dira», dio etsiturik. Beraz, etorkizuna ez da batere ona. «Ez da industria erraza, ez da saltzen ahal biziki kario, nahiz eta Txinatik ekarritakoak kalitate txarra izan, eta biharamunean hautsiak diren. Ez dute hemengo berbalioa, baina jendeak erosten duelarik ez dio so egiten kalitateari, so egiten du polita dela. Irudi du bera dela, baina bi egunen buruan ez duzu zapatarik», azaldu du. Tauzinen irudiko, lantegi txikiak jarraituko dute, baina kudeaketa estuki jarraitu beharko dute. «Etxandik hartzen ez duen komanda txikia lantegi ttipi batek har dezake. Ez da behar langile asko», azpimarratu du. Horretan aritua denez badaki zer den espartinak egitea. Beraz dioenez eskuz egunean 14 egiten dira, eta mekanikaz 800 pare simple. «Fantasia egiten bada, garestia goa da. Urtero aldatzen da moda. Urte batez behar duzu tresneria aldatu moda bezala eta biziki karioa da. Aldiz, simple egiten bada mekanikaz egiten da eta tresneria bera da».

Espartingintza beheruntz badoa ere, Ke-beneko elkarrekin erronkariko neskatza haien ibilerak eta lana goraiatu nahi ditu. Uskaren Eguneko ekitaldira garai hartako lekuko bakarra joanen den arren, Bisi Garces izabarra, desagertutako eta bizi diren bakanei eskaintako omenaldia izanen da. Hitzordua Ixabako Museoa da gaur, 12:00etan.

→ Irene Arrizurieta

osoarentzat», gogoratu du. «Orai lantegi guztietan batzen diren bezainbeste langile bazuten lantegi bakoitzak», gaineratu du pentsakor.

Maitek erronkariarrak Francoren garaian

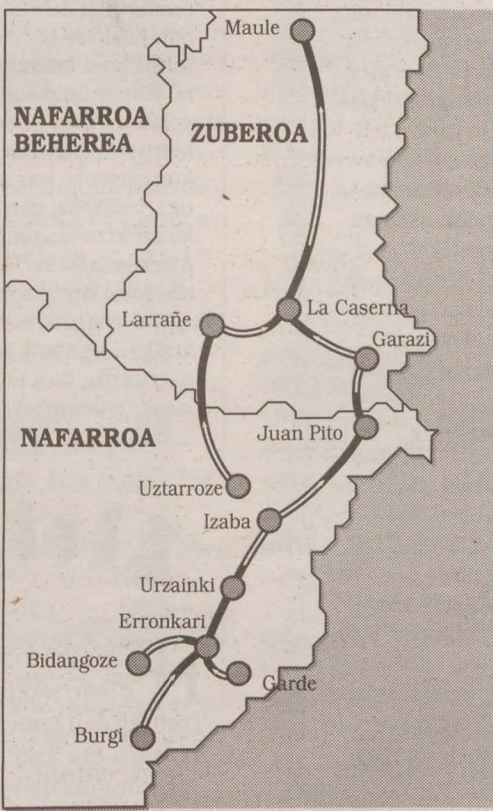
egantzak

inguruan tela jarri eta makinaz josten zituen. Lehortzen zirenean sailkatu egiten zituzten. «Kalamu zuntzazko zola zuten, eta beltzak eta zuriak egiten genituen. Ahizpak zintak pasatzen zituen», gaineratu du. Zuberoarrekin izandako harremanaz ere mintzatu da. Han frantsesa eta gaztelania besterik ez omen zen egiten. «Gehienetan gaztelaniaz hitz egiten genuen. Zaharrek ere ez zuten euskaraz hitz egiten, denak gaztelaniaz».

Gutxirekin bizitzen ohituak, emakume haien artean espartinak egiten irabazitakoa dirua zen. «Behar genuen jantzi guztia egin genuen. Handik ekartzen genituen tretxurako harizko mahai-zapiak, familia osoa janzen genuen, denentzako denetarik ekartzen genuen», dio.

Bi herrialdeen arteko joan-etorriak eta harremanak handiak baziren ere, zekartena mugan pasatu behar zen. «Espartinak eta jantziak ekartzen genituenean, lagunak genituen benta batean gordetzen genituen; Juan Pito benta zen, eta ahal zutenean Ixabara jaisten zizkiguten», dio irribarrez.

Erronkariko espartingileen bidea

J. APEZTEGIA